

2. Загальна і професійна культура. Основні компоненти педагогічної культури вчителя.

Вчитель чи педагог - це людина, яка своєю особистістю подає приклад учням. Успішне навчання дітей, їх виховання та знання з предмета безпосередньо залежать від особистісних якостей педагога. У свою чергу, вони є складовою педагогічної культури.

Багато хто вважає, що педагогічна культура - це характеристика особистості вчителя, яку розглядають у процесі виховної та освітньої діяльності. І з цим ніхто не посперечається.

У педагогіці є аналогічний термін, яким позначають характеристику вчителя, - "" психолого-педагогічна культура """. Він означає ступінь професіоналізму.

Викладач для кожної дитини - це зразок для наслідування. Така людина повинна багато працювати над своєю особистістю, оскільки її головним завданням є передача різних знань на якісному рівні. Крім того, він повинен зуміти прищепити дітям любов до свого предмета, професії, до школи чи університету і, нарешті, до Батьківщини.

Розглядаючи педагогічну культуру, слід вивчити й особистісні якості, якими має володіти вчитель. У першу чергу з ними асоціюються висока моральність, ерудиція, а також інтелігентність. Адже професійний педагог, незалежно від зовнішніх факторів, завжди доброзичливий до учнів.

Висока культура простежується в послідовній і логічній поведінці вчителя. Він глибоко аналізує вчинки кожного з учнів і, звичайно ж, вірить у їхні сили і здібності. Загалом професійні якості педагога включають певні аспекти. До них можна віднести:

- любов до дітей і до роботи;
- чесність;
- тактовність;
- культуру мови;
- доброзичливість;
- самовіддачу;
- допитливість;

- принциповість.

Наявність таких рис у характері педагога якраз і визначає його рівень культури, а також можливість впливати на освітній процес.

Професійні якості педагога передбачають схильність даної людини до навчально-виховної діяльності, а також вміння досягати поставлених цілей. Але без багатой ерудиції, широкого кругозору, а також терпіння, доброзичливості, здібностей до самовдосконалення і цілеспрямованості вчитель у своїй роботі цих цілей досягти не зможе.

Як відомо, навіть досконале знання предмета недостатньо для викладача. Він ще повинен вміти дохідливо і цікаво викласти свої пізнання в предметі. Це теж один з неодмінних аспектів його професіоналізму.

Процес формування педагогічної культури має розпочатися з першої лекції в університеті, в той час як вдосконалення вмінь і навичок має проходити з першого до останнього дня педагогічного стажу.

Загальні компоненти педагогічної культури. Вони включають:

- почуття такту вчителя;
- вміння висловлювати свої думки;
- знання техніки викладання;
- загальну ерудованість;
- гідний зовнішній вигляд.

Педагогічний такт - це вміння вчителя грамотно висловлювати свої прохання, а також вимоги. Хороший педагог може вимагати виконання різних завдань м'яким тоном. Крім того, він вміє у вигляді прохання віддати розпорядження.

Високою педагогічною культурою передбачена і здатність уважно слухати свого співрозмовника, незалежно від його особистості. Вчитель повинен вміти розмовляти, як з хлопчиком, так і з дівчинкою, як з дорослим, так і з дитиною. Він вміє тактовно вислухати свого співрозмовника, навіть якщо його висловлювання невірне. Без грубощів і сарказму він озвучить свою думку.

Чистота мови також є важливою складовою педагогічної культури. Для педагога має бути головним вміння спілкуватися не тільки з дітьми, а й з їхніми батьками. Професія вчителя знаходиться в категорії "людина - людина". Без навичок грамотного висловлення своїх думок, а також без правильного оформлення їх, не можна розраховувати на успіх у педагогічній кар'єрі.

Основними компонентами мовленнєвої педагогічної культури є вербальне і невербальне спілкування. Вербальному, тобто до словесного спілкування, допомагають такі якості:

Чистота мови, що передбачає дотримання не тільки граматичних, а й стилістичних, а також орфоепічних норм мови.

Виразність під час висловлювання. Вчитель повинен розповідати не тільки з виразом, а й з правильною інтонацією.

Гучність. Викладачеві потрібно розмовляти з тією гучністю, яка буде відповідати слухачам. Не потрібно говорити надто голосно, але й шепотіти теж не варто.

Багатство мови. Висловлювання педагога повинні бути наповнені синонімами, фразеологізмами, афоризмами, приказками, а також прислів'ями.

Педагогічна культура - це цілий звід умінь, який удосконалюється тільки під час практики.

До невербальної культури прийнято відносити жести, пози, дотики, а також міміку. Вчитель повинен добре відчувати своє тіло, вміти ним володіти, тобто вміти демонструвати, що він відкритий для учнів, а значить, знаходиться в очікуванні їх відповіді або уважно їх вислуховує. Грамотний і тактовний педагог здатний одним поглядом показати учневі, що той помиляється.

Талановитий педагог має бути добре ерудований. У нього розвинений кругозір. Він здатний відповісти на всі питання з його предмета, а також може розповісти багато цікавого, що не пов'язано з його сферою діяльності. Для того щоб ерудиція розвивалася, необхідно читати не тільки художню, але і науково-популярну літературу, стежити за подіями в країні і в світі.

Бувають такі випадки, коли діти перевіряють своїх вчителів, тобто вони ставлять педагогам хитрі запитання. І нерідко буває так, коли вчитель не може знайти відповіді. У таких ситуаціях вчитель, на жаль, може втратити повагу своїх підопічних.

Педагогічна техніка організована з безлічі компонентів. І в це безліч входять вміння володіти поведінкою, голосом, мімікою, а також правильно вибудовувати відносини з вихованцями.

Але, крім цього, педагогічна техніка включає в себе і здатність співпереживати оточуючим і виявляти творчий початок у дітей. Талановитий вчитель легко організовує колективну діяльність. Якщо він якісно володіє педагогічною технікою, то заохочує колективну творчість у класі, а також підтримує демократичне самоврядування в ньому.

Це вміння можна вдосконалювати не тільки викладанням на уроці, а й виконанням спеціальних психологічних вправ у домашній обстановці перед дзеркалом.

Таким чином, педагогічна культура - це і ставлення вчителя до своєї персони, що включає інтерес до навчального процесу, самоаналіз, а також зростання професіоналізму.

Зовнішній вигляд педагога є важливим компонентом культурної педагогічної діяльності. Він включає в себе не тільки вміння одягатися, але і виглядати так, як того вимагає займана посада. Педагог буде прикладом для наслідування, якщо він акуратний і охайний, носить елегантний одяг, а також у мінімальній кількості використовує косметичні засоби.

Згадайте своє ставлення до викладачів, які недостатньо уважно ставилися до власного зовнішнього вигляду. Найчастіше вони викликали у нас зневагу до себе і свого предмета.

І якщо вже ми з вами говоримо про зовнішній вигляд вчителя, то слід додати, що педагог повинен бути ще й впевненим у собі. Не тільки діти повинні поважати його особистість, але і він теж.

Від компонентів культури ми переходимо до функцій, які виконує вчитель. Їх теж чимало:

- Трансляція знань, умінь і навичок.

- Формування точки зору учнів.
- Розширення кругозору у дітей.
- Формування та розвиток усвідомленої поведінки учнів у сучасному йому суспільстві.
- Розвиток естетичного смаку та уподобань кожної дитини.
- Підтримка, а також розвиток його психічного та фізичного здоров'я.

Педагогічна культура - це низка важливих якостей і особливих умінь, якими досконало має володіти вчитель для того, щоб успішно реалізовувати свою освітню діяльність. Педагог протягом усього свого життя повинен працювати над собою, удосконалювати свої вміння і навички, а також щодня підвищувати власну культуру.